

РОЗРОБКА ТА ОПТИМІЗАЦІЯ РОБОЧИХ ПРОГРАМ – НЕВІД’ЄМНА СКЛАДОВА ПОКРАЩАННЯ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ

Полтавський державний медичний університет
(м. Полтава, Україна)

Вступ.

Медична освіта України на сьогодні повинна розвиватися орієнтуючись на вітчизняний стратегічний курс – європейську інтеграцію. Нині у медичних вишах, із урахуванням європейського досвіду, підготовка здобувачів освіти ведеться за кількома спеціальностями галузі знань 22 Охорона здоров’я, а саме: 221 Стоматологія, 222 Медицина, 223 Медсестринство, 224 Технології медичної діагностики та лікування, 225 Медична психологія, 226 Фармація, промислова фармація, 227 Фізична терапія, ерготерапія, 228 Педіатрія, 229 Громадське здоров’я. Підготовка здобувачів освіти нових спеціальностей із реалізацією відповідних освітньо-професійних програм призвела до реорганізації Української медичної стоматологічної академії у Полтавський державний медичний університет. Започаткування нових напрямів підготовки здобувачів освіти потребували створення при університеті Науково-навчального медичного інституту та реорганізації низки кафедр. Так з’явилася наступниця кафедри клінічної анатомії і оперативної хірургії – кафедра анатомії з клінічною анатомією та оперативною хірургією. Ця потреба виникла у зв’язку із реалізацією на кафедрі новостворених освітньо-професійних програм із викладанням низки нових обов’язкових та вибіркових освітніх компонент. Викладання кожної навчальної дисципліни потребує створення відповідних навчально-методичних комплексів, основою яких є робоча програма.

Мета дослідження.

Проаналізувати роботу кафедри анатомії з клінічною анатомією та оперативною хірургією над створенням та оптимізацією робочих програм навчальних дисциплін, вивчення яких передбачено новоствореними освітньо-професійними програмами та тими, що традиційно реалізуються на кафедрі.

Основна частина.

Кафедра анатомії з клінічною анатомією та оперативною хірургією традиційно брала участь у підготовці здобувачів освіти, які навчаються за освітньо-професійними програмами «Стоматологія», «Медицина», «Педіатрія». Новими для кафедри стали напрямки підготовки студентів за освітньо-професійними програмами «Сестринська справа», «Парамедик», «Фармація», «Фізична терапія, ерготерапія», «Громадське здоров’я».

Суттєві зміни у навчальних планах та робочих програмах для студентів стоматологів, медиків та педіатрів були пов’язані із введенням у дію нових освітньо-професійних для здобувачів освіти магістерського рівня. На нашій кафедрі вони вивчали клінічну анатомію і оперативну хірургію, напівклінічну фундаментальну дисципліну, яка у навчальному процесі посіла місце топографічної анатомії і оперативної

хірургії. Проте у нашому виші, не зважаючи на важливе прикладне теоретичне та практичне значення, ця дисципліна була віднесена до курсів за вибором. Було різко скорочено (удвічі) кількість практичних занять із клінічної анатомії та оперативної хірургії для здобувачів-медиків та педіатрів, основний бюджет часу почав відводитися для самостійної роботи [1]. Науково-педагогічні працівники кафедри, вивчаючи досвід провідних вітчизняних та зарубіжних вишів, враховуючи побажання здобувачів освіти, неодноразово подавали пропозиції щодо внесення змін до відповідних освітньо-професійних програм. Зокрема, пропонувалося створення наскрізної навчальної дисципліни «Описова та клінічна анатомія з основами оперативної хірургії», яка мала стати обов’язковою освітньою компонентою з раціональним розподілом навчальних годин; для вивчення клінічної анатомії та оперативної хірургії пропонувалося переглянути бюджет часу у бік збільшення частки аудиторної практичної роботи. Другим варіантом було переведення клінічної анатомії і оперативної хірургії із вибіркових компонент до обов’язкових із переглядом розподілу навчальних годин з метою збільшення частки аудиторної практичної роботи здобувачів освіти до двох третин від загального ліміту часу. Протягом тривалого часу наші пропозиції не були реалізованими, значним досягненням ми вважаємо внесення змін до освітньо-професійних програм «Медицина» та «Стоматологія» з нового навчального року. На університетському рівні було підтримано переведення «Клінічної анатомії і оперативної хірургії» до обов’язкових освітніх компонент та дещо збільшено ліміт часу відведеного для аудиторної практичної роботи здобувачів освіти. У подальшому, для покращення практичної підготовки здобувачів освіти та оптимізації освітнього процесу, кафедра пропонує введення до зазначених освітньо-професійних програм курсів за вибором («Сучасні стратегії оперативної хірургії» та «Клініко-анатомічне обґрунтування провідникових блокад периферичних сплетень та нервів голови та шиї»).

При створенні робочих програм до навчальних дисциплін для нових освітньо-професійних програм, ми орієнтувалися, перш за все, на досвід медичних вишів, у яких відповідні напрямки підготовки були уже започатковані [2]. Зокрема, для здобувачів освіти, які навчаються за освітньо-професійною програмою «Парамедик» було розроблено робочу програму ОК 7 Анатомія. Однак, у процесі навчання здобувачі почали стикатися з великими обсягами матеріалу, які потрібно було опрацювати під час підготовки до практичних занять, а також із відсутністю відповідного підручника. Для вирішення цих проблем, співробітниками кафедри разом із завідувач-

кою кафедри іноземних мов з латинською мовою та медичною термінологією Беляєвою О.М., було розроблено підручник «Анатомія». Беручи до уваги побажання здобувачів-парамедиків, зважаючи на важливість для професійної діяльності парамедика знань із клінічної анатомії і оперативної хірургії, колектив кафедри пропонує ввести до складу вибіркового компонент освітньо-професійної програми Парамедик вибірково компоненти «Клінічна, топографічна і вікова анатомія людини» та «Первинна хірургічна техніка в екстремальних ситуаціях».

Розробка робочої програми з дисципліни «Анатомія та фізіологія людини» для здобувачів освіти, які навчаються за ОПП «Фізична терапія, ерготерапія», передбачала розподіл годин для вивчення анатомії людини, фізіології людини та фізіології рухової активності. У процесі навчання виявилось, що кількість годин, відведених для практичної роботи з анатомії, на думку здобувачів освіти, є недостатньою. Оцінювання ефективності навчального процесу проводиться шляхом фідбеку. Крім необхідності збільшення годин для практичних занять із анатомії, студенти вказували на недостатню кількість спеціальної навчальної літератури та відсутність лекцій у режимі офлайн. Нині співробітники кафедри працюють над створенням підручників для цієї категорії здобувачів освіти, а також внесла пропозицію увести до ОПП «Фізична терапія, ерготерапія» вибіркової компоненти «Клінічна, топографічна і вікова анатомія людини».

У 2022-2023 році на кафедрі анатомії з клінічною анатомією та оперативною хірургією почала реалізовуватися ОПП Стоматологія ортопедична. Для цієї категорії здобувачів освіти було передбачено вивчення ОК 4 Анатомія людини та ОК 5 Фізіологія людини. Традиційно при вивченні цих дисциплін, зубні техніки розглядали лише ті питання, які стосуються ділянок голови та шиї людини. Зважаючи, що за цією освітньо-професійною програмою проводять підготовку здобувачів освіти початкового рівня (короткий цикл) вищої освіти, до робочих програм також

було введено вивчення загальних питань морфології та анатомії інших органів та систем. Враховуючи побажання здобувачів освіти, зважаючи на важливість для їхньої подальшої професійної діяльності знань із клінічної анатомії та оперативної хірургії, колектив кафедри пропонує увести до складу вибіркового компонент «Клінічну анатомію голови та шиї з елементами первинної хірургічної техніки та місцевого знеболення».

Таким чином, аналіз роботи кафедри над створенням та оптимізацією робочих програм навчальних дисциплін, вивчення яких передбачено новоствореними освітньо-професійними програмами та тими, що традиційно реалізуються, свідчать про те, що нині освітній процес у медичному виші є динамічним. Зміни до освітньо-професійних програм та робочих програм окремих дисциплін нині можуть вноситися постійно, наприкінці кожного навчального року, для подальшого втілення у навчальний процес. При цьому враховується думка як викладачів, так і здобувачів освіти; професорсько-викладацький склад кафедри при внесенні своїх пропозицій обов'язково бере до уваги побажання студентів, отримані шляхом фідбеку [3]. Зворотній зв'язок із здобувачами освіти здійснюється шляхом інтерв'ювання чи анонімного анкетування, що дозволяє дізнатися їхні думки стосовно якості робочих програм із дисциплін, організації освітнього процесу та освітнього середовища на кафедрі.

Висновки.

Сучасний освітній процес є динамічним та студентоцентричним. Розробка та внесення змін та доповнень до робочих програм нині повинні проводитися із урахуванням пропозицій та побажань усіх учасників навчального процесу. Кафедра анатомії з клінічною анатомією та оперативною хірургією особливо виважено ставиться до розробки та оптимізації робочих навчальних програм із дисциплін, які тут викладаються, враховуючи досвід провідних вітчизняних та зарубіжних вишів, а також думку здобувачів освіти.

Література

1. Bilash SM, Koptev MM, Pronina OM, Pyroh-Zakaznykova AV, Oliynichenko YAO, Donchenko SV. Problemni aspekty praktychnoyi pidhotovky zdobuvachiv osvity z klinichnoyi anatomiyi i operatyvnoyi khirurhiyi na dodyplomnomu etapi. Visnyk problem biolohiyi i medytsyny. 2022;2.1(164):304-308. [in Ukrainian].
2. Pronina OM, Bilash SM, Koptev MM, Pyroh-Zakaznykova AV, Oliynichenko YAO. Kompetentnistnyy pidkhid pry formuvanni osvithno-naukovykh proham yak zaporuka pidhotovky vysokokvalifikovanykh fakhivtsiv. Materialy naukovykh konferentsiy z mizhnarodnoyu uchastyu Pidhotovka doktoriv filosofiyi na suchasnomu etapi: obmin dosvidom ta krashchi praktyky; 2023 Lyut 2-3; Ternopil'. Ternopil': TNMU im. I. Horbachevs'koho; 2023. s. 96-98. [in Ukrainian].
3. Honcharova OA, Maslova AV. Fidbek u systemi osvity: problemy ta perspektyvy. Pedagogical sciences reality and perspectives. 2021;83:42-4. [in Ukrainian].